

Vilaró

Gaià

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Al sector nord-oest del terme de Gaià
Emplaçament	Pista asfaltada que surt prop de Galera uns 3 km fins casetes prop Matamala. Camí E i N uns 1500 m
Alçada:	440
Coordenades:	
Latitud:	41.94554
Longitud:	1.90894
UTM Est (X):	409563
UTM Nord (Y):	4644305

Classificació

Número de fitxa	08090-121
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XIII-XX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	El cos residencial manté el volum íntegre, però amb la coberta i espais interior molt precaris. Coberts semi-derruïts
Protecció	Inexistent
Número inventari	IPA 16517
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Hospital de Puig-reig
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dt., 03/07/2018 - 02:00

Descripció

Masia de dimensions considerables, d'origen medieval i actualment en estat de semi-ruïna. Es troba en un emplaçament molt idoni, en un altiplà sobre la vall formada pel barranc anomenat precisament del Vilaró, que poc després conflueix amb el torrent de la Vall de Vilaramó. Consta d'un cos residencial de planta irregular (amb planta baixa més un pis i golfes) que té adossats un conjunt de coberts al sud, tot formant una mena de clos o barri, i un petit cos al nord (corresponent a una tina). Antigament tenia una bassa i altres coberts a ponent, però es troben molt derruïts. La casa ha anat evolucionant fruit de múltiples fases constructives, fins que va acabar adoptant una estructura en tres naus o crugies. Té dos portals adovellats. El més antic devia ser el que es troba al costat de llevant, actualment integrat en una estança interior. La façana principal i el portal actualment vigents són a la cara de migdia, dins del barri o clos tancat, però han quedat pràcticament coberts per les construccions que s'han anat aixecant en aquest sector. Aquí hi podem veure una eixida o terrassa amb baranes de fusta sobre el portal d'accés al barri, però tot plegat es troba molt derruït. La façana més visible és la de ponent, on hi ha diverses finestres distribuïdes irregularment, totes emmarcades amb llindes i brancals de pedra. El parament del mur és de força qualitat, fet amb carreus més o menys escairats però de disposició irregular. Conserva el semi-arrebossat tradicional.

L'interior de la casa, que es distribueix en base a tres crugies, ha conservat la tipologia tradicional, tot i que en estat molt precari. A la planta baixa, que conserva coberta amb volta de pedra, hi havia estables i celler. A la primera planta hi ha una típica sala, amb festejadors a les finestres, que distribueix a la resta d'estances.

Observacions:

A pocs metres de la façana de ponent de la masia es conserva el que sembla una tomba excavada a la roca.

Inscripcions en llindes de finestres del mur de ponent: 1748, 1741

Inscripcions en llindes de portes de la sala: 1782, 1783

Història

Al costat de la masia del Vilaró hi ha indicis arqueològics d'un possible assentament rural d'època ibero-romana, i també hi hem identificat una possible tomba alt-medieval excavada a la roca. És una dada que, de confirmar-se, indicaria que el mas es va aixecar en un indret on hi havia una anterior necròpolis. Segons dades recopilades per Josep M. Badia, aquest mas ja existia al segle XIII. Concretament, s'esmenta en un document de 1237 de la parròquia de Vilaramó (a l'Arxiu Episcopal de Vic) ja amb la mateixa denominació de Vilaró. En el fogatge de 1553 hi consta com a cap de casa Francesc Vilaró. Ja al segle XVII, segons un capbreu del castell de Gaià de 1692-93, l'hereu era Esteve Ferrer i Vilaró. Llavors ja consta que el mas tenia un molí a la riera de Merlès, l'origen del qual és desconegut. Actualment l'edifici del molí es conserva, força reformat. Es fa constar que la casa pagava censos als canonges de Vic i una tassa d'aigua per al molí. Al segle XVIII el mas va prosperar i va ser objecte de nombroses ampliacions, tal com testimonien diferents inscripcions en llindes, tant a l'interior de l'edifici com a fora. Fou aleshores quan es devia remodelar amb l'estructura tripartita actual, amb una típica sala central construïda entorn de 1782.

Al segle XIX el Vilaró havia prosperat, i en l'amillament de 1860 consta entre els masos que tenien entre 200 i 300 ha de terreny. En el Registre de la Riquesa de 1883 consta que tenia la possessió de tres masoveries: cal Vinyavella, Termallarga i cal Geperut. Aleshores el conjunt de les seves propietats abastaven un total de 264 ha, un 6 % de les quals eren conreades per parcers. El propietari era Miquel Vilaseca. El Vilaró, doncs, s'havia consolidat com un dels masos grans del terme. Ja a finals del segle XX, la propietària de la casa va quedar vídua i vivia sola. En el seu testament va llegar la propietat a l'Hospital de Puig-reig, que la gestiona mitjançant un administrador.

Bibliografia

- BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 51, 58, 61, 65, 82, 83
- IGLESIAS PERA, Lluís (2006). Pla Especial Urbanístic pel qual es cataloguen les masies i cases rurals del municipi de Gaià. Ajuntament de Gaià (document no aprovat oficialment), núm. 35.

